

Mécsvilág

IV.évfolyam

3.
szám

1990. január 24.

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA NÉMETH LÁSZLÓ BARÁTI KÖRÉNEK TÁJÉKOZTATÓJA

NÉMETH LÁSZLÓ GONDOLATAIBÓL

"... az ember nemcsak természet; vállalkozás is. A hajszálcsövek, melyekben élete kering, kikutathatatlanok, de a kútfő, melyen át ez az élet kitör, látható, hallható. Van az ember és van a szerep, melyet vállalni tud. Az egyik csupa takart mélység, a másik csupa világ felé fordított felület, és mindkettő mi vagyunk."

+

"Az igazságosabban elosztott javak, még ha bőségesek is, létminimumot jelentenek, amíg az ember munkájában nem találja meg legfontosabb javát. Az elosztás forradalma ideig-óráig talán megnyugtatója az emberiség igazságérzetét, de ha nem lép tovább, még boldogtalanabbá teszi az egyént. Várom az új Marxot, aki megszövegezze a minőség forradalmi kiáltványát."

+

"A magyarságtudomány nem a 'nemzeti öncélúság' tudománya... Az európai művelődés: az első igazi polifon kultúra. Ez a szépsége, ereje, nagysága s a magyarságtudomány valóban esztelenség lenne, ha mást akarna, mint ebben a polifóniában a sorstól neki szánt hangjegyzeteket rakni népünk elé."

+

"Számomra ebben a tanulmányban ... a szocializmus s a 'minőség forradalmának' az összekapcsolása volt a döntő. A szocializmust, melynek követeléseit osztottam s vállaltam, a minőségelv beoltásával szerettem volna ruganyosabbá tenni. Minőségen akkor azt a ragyogó, nyugtalan éterlángszerű szellemi elemet értettem, mely a görög s a nyugati civilizációt a többitől elválasztja; ennek a szabadságával, vállalkozó kedvével akartam a mi lomhább szocializmusunkat beoltani."

+

"A népkultúra emlékei ... nemcsak múzeumokban lehet összegyűjteni, van egy belső gyűjtés, szerveesebb leltározás: magunkban, műveinkben..."

Serfőző Simon

Elégővadás

Nem másra, réved erejét,
szerepém megismerés legabílt,
a művelésért, gallyért.

Ha az élése riaszt,
meg-meghorjadt is, mennyiél
jöv-meni fordulatom.

De emelven föl az égnek,
méltil, a kőm erőtől is,
megővadás a maláfémet.

HÉTFŐN, a magyar kultúra napján Serfőző Simon költő volt esti vendégünk. Beszelt költői indulásáról, világlátásáról, az irodalmi élet jelenségeiről. Szívesen hallgattuk verseit. Közülük az egyiket - íme - le is írta nekünk, szívesen adjuk itt most át a "Mécsvilág" olvasóinak.

N A P J A I N K — V í z i ó

Véget ért a találkozó Serfőző Simon költővel. Zsibbadt aggyal, a hallottaktól és a fáradságtól egyre kábábban ülök széken. Lassan-lassan eltűnik Simon hangja, a távolban még magyaráz valamit egy tőle véleményt kérőnek. Ő hisz az elkövetkező idők költőinek tehetségében.

Egyre furcsább zsongással telik meg a képzeletem. Mind világosabban hallok hangokat is, és tisztán kezdem látni a meglepő képet, amit agyam másképpen összekapcsolódó tekervényei az értelem határain túl hozott létre.

...
Nagy épület, talán egy szerkesztőség, emberek állják körül. Fura figurák, kezükben élesre töltött írószerszám. Az is átsejlik a test burkán át, hogy fejükben még jócskán van munició a tollakhoz. Fenyegetően közelednek az épülethez, a hangulat egyre feszültebb. Csak nem az épületet akarják elfoglalni? Bizony, és hamar bele is fognak az ostromba. Új eszmék sortüzei roppannak, emberi gondolatok bombái robbannak, a tudás és a hagyomány fényei villannak.

A válasz nem marad el. Bentről dogmák süvítenek, használhatatlan ideológiák vonyító lövedékei pásztáznak végig az ostromlókon.

"Uram-bátyámék" még erősek, még övök a vár...

...
Simon hazafelé készülődik csendesen, fejében ezernyi képes gondolat, munició. A csata még nem dőlt el.

RÁCSOKON TÚL ÍM FÖLKÉL A NAP...

BERTHA Zoltán, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem irodalomtörténeti tanszékének munkatársa hétfő délutáni előadásában a határainkon inneni és túli mai magyar irodalom jeles alkotóiról adott képet. Az ő irodalomszemlélete domborodott ki az idézett költők műveinek segítségével. Az elmúlt 30-40 év néhol igazságtalan, monolitikus nézőpontjának enyhén nacionalista ízű kritikája érződött gondolataiban.

Mindezekén túl az általa említett szerzők ars poétikáját három szóba sűrítjük. Gátlás, elégedetlenség, félelem, néhol iróniával színezve. Az országokon belül eltérő lett a magyarságtudat és a magyar nyelv használata. Három példát említenék. Erdélyben, mint a legjobban magára hagyott közösségben maradt fenn a hagyományok tisztelete, őrzése, ahogy ez jelentkezik is Kányádi Sándor romantikára visszatekintő költészetében. Ezzel ellentétben Szlovákia területén - a kevésbé zárt csoportokban - nyelvbontó formák keletkeztek: kifejezőképtelenség, gondolkodásihiány (Zselinszky József). Magyarországon egyszerre volt jelen a neoavantgarde és a romantika. Például: Utassy József petőfies hanghordozása, illetve Pilinszky János mítikus és filozófikus költészete.

Alvó szegek a jéghideg homokban,
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Fgve hagytad a folyosón a villanyt.
Ma ontják véremet.

Kosnyider Ibolya —
Tóth Ferenc

ELŐADÓK ÉS HALLGATÓK

Szentimrei Mihály beszél a pataki kollégium évszázadairól

Zombori Ottó magyaráz a világmindenség és emberiség titkairól

A R C O K

Népfőiskolásnak lenni nem is könnyű. Bölcséket hallgatunk, azután méltó módon szeretnénk megszólalni. Ülünk, gondolkodunk, egymással (s néha önmagunkkal) vitatkozunk. Sokfélék vagyunk, más-más élményeket hordozunk. Talán ezért is érdemes volt találkozni...

Képeinken: az elnök (Nagy Ilonka) és az alelnök (Képes Magdi).

Dr. Bencsik János beszél a paraszti hagyományról

H A L L G A T O M a néprajzost,

és előadása

nyomán látom a falut. Egyre erősebb, tisztább képek jelennek meg lelki szemeim előtt. Látom az idilli képet; amint Jóska és Julcsa sokáig maradnak a kútnál, amint a szövőszékek csatogásán keresztül is hallani a DALT, azt a daít, amelyet az édesanya is a nagyanyjától tanult. Látom, ahogy az édesapa a határban az "élet"-et gondolja a kemény téli hidegben.

Számban érzem a frissen fejt zsíros tej ízét, érzem az ekeszarv embert próbáló hideg keménységét. Mézeskalácsházak, nyugodt, borozgatás-

sal egybekötött beszélgetések a hosszú téli estéken.

H a l l g a t o m a néptáncost, és látom a széki táncrendet, érzem az évszázadok hagyományait. A kevés szavú parasztember, a még kevesebbet szóló "asszony". Ők jelentik számomra a békét, rendet és nyugalmat. Ugyanakkor azt kérdezem: ÉN TUDNÁM-E? A válasz bizonytalan: nem biztos ... de kell!

H. I.

Egy cigándi népdal -- énekeljük együtt!

Mély a Tiszának a széle,
De még mélyebb a közepe,
Szőke, barna legény kerülgeti,
Által akar rajta menni.

Által akar rajta menni,
Piros rózsát szakajtani.
Rózsa, bazsarózsa, ne nyiladozz,
Énrám, babám, ne várakozz!

Mert ha énrám várakozol,
Soha meg nem házasodol,
Gyöngye vagy babám a házasságra,
Tyúklétrán tesznek az ágyra.

EGY RITKA PILLANAT:

AMIKOR A FOTÓST FOTÓZZÁK

Bordás Pisti - sok más tennivalója mellett - igyekezett a népfőiskolai tanfolyam emlékeztető pillanatait fényképeken megörökíteni. A "Mécs-villáj" fotói főleg voltak. Ettől kezdve ő a célpont Bencsik János és Balazsi Károly lársaságában.

GAZDASÁG ÉS KULTÚRA

Előadó: Koncz Gábor

Ez a cím kissé szárazon hangzik. Annál is inkább, mert számomra a politika mindig is a kényes kérdésekhez tartozott. Ünmentegetőzés: véleményemet publikálni, dilettánsként és okoskodva átfogalmazni mások gondolatait, méltatlannak tartom önmagamhoz és a népfőiskolai milliőhöz.

Féltem, hogy Koncz Gábor előadása idegen szavakkal teletűzdelt, összefüggéseiben áttekinthetetlen képet ad a mai gazdaságról, konkrétan a gazdaság és kultúra viszonyáról. Ehelyett világos, mindenki számára érthető gondolatokat közölt. Több volt ez pusztán közlésnél: egyfajta politikai szemléletet kaptam.

Miután alapos történelmi áttekintést nyújtott hazánk társadalmi fejlődéséről és milyenségéről (a honfoglalástól napjainkig), megállapította: Magyarország mindig felülről irányított és külső hatalmak által befolyásolt nemzet volt.

De milyen ma?

Koncz Gábor kritikus szavaival élve: "Szétrohadt gazdaság, bolsevizmusból feltápáskodó tömeg." Miért meri ezt kijelenteni? Közgazdász-ként olyan tények birtokában van, amelyeket a legtöbb állampolgár csak sejt. Például:

-- "szétrohadt gazdaság": hárommilliárd dollár adósságunk húsz, huszonegy milliárd dollárra változott a kamatok és az évek távlatában... (Megjegyzni: történt mindez azért is, mert a felvett hitelek egy része kivándorolt a Szovjetunióba - pl. a veszteséges tengizi bázis...)

-- A HungarHotels 25 szállodáját két szálloda árértékért adtuk el...

-- MA a nemzeti jövedelmünkben 1 %, egy azaz 1 forint 10 fillér jut a kultúrára száz forintból.

Ilyen konkrétságok miatt vált az előadás érdekessé és aktuálissá. Szinte minden mondata gondolatébresztő volt.

Koncz Gábor mindenféle párttól független megyei képviselőjelölt, ahogyan ő fogalmazott: a független Hazafias Választási Koalíció tagja. Kérdésünkre, mely a bodrogközi kisvasút problémáját firtatta, meglepő választ adott, amelynek tartalmát így szűrtem le: elvileg a kisvasút visszaállítása képtelen gondolat (gazdasági okokból és a kormány korábbi döntése miatt), gyakorlatilag azonban esetleg mégis kivitelezhető, mégpedig a térség nagy gazdasági érdekei és a külfölddel beinduló turisztikai kapcsolatok miatt.

Konkrét ötletei: juhtenyésztés a Bodrogközben; tejipar; borkombinát; melegvizes üdülőcentrum; dániai kapcsolat.

Véleményem szerint kissé bizarrnak tűnnek ezek az ötletek, de... Hogyha egy magyar közgazdász optimista, talán van kiút. Bízom benne! Bízom benne? De ki vagy mi biztosít engem, hogy egy-két év múlva nem cáfolja-e meg [E] a kiutat is a történelem?

Megjegyzés: gyanítom, hogy a mondanivalómban nagyobb szerepet kapott a gazdaság, mint a kultúra... Az ok: szabadon, közgazdász előadónk után fogalmaztam.

UJFALUSI JUDIT

SAJNÁLATOS tévedés folytán a "Mécsvilág" IV.évfolyamának 2.számában a 7.poldalon az "Egyforma szem - sokféle látás" című írás H.I. - K.I. aláírásúként jelent meg. Az említett cikk szerzője helyesen KÉPES MAGDOLNA. Ezúton kérünk elnézést a szerzőtől és az olvasóktól.

"JOBBI ÍZŰ A FALAT, HA MINDNYÁJAN ESZNEK"
(Arany János)

H í r e k

A tanfolyam napjai a programban vázolt tematika alapján telnek. Amit sajnálunk: szombaton (a professzor hivatalos miskolci útja miatt) nem találkozhattunk dr. Ujszászy Kálmánnal. Nagy örömmünkre szolgálna pedig a vele való személyes találkozás.

+

Csütörtökön "Veszélyben a környezetünk" címmel Daragó Ferenc tart előadást 9 órai kezdettel. Utána - 11 órától - a közművelődés néhány időszerű kérdése kerül napirendre. Vendégeink: Kása Béla és Hrotkó László, a Megyei Közművelődési Módszertani Központ munkatársai.

+

Szeretettel várjuk tanfolyamunkra a régi sárospataki népfőiskola egykori "csizmás diákjai"-nak képviselőit, a nemzedékek találkozását.

+

Szerdán tokaji látótutunk keretében nemcsak dr. Bencsik János múzeumigazgatóval találkozhatunk megint, hanem beszélgethetünk Májer János tanácselnökkel, valamint a helyi közélet más személyiségeivel is. Így várhatóan Pap Miklós helytörténésszel és Tenkács Tibor festőművésszel.

